

Competentie, niet cultuur, bepaalt het vertrouwen in de beginnend accountant

Een nog grotere focus op gedragsgerichte onderwerpen, ten koste van technische competentie in de accountantsopleiding, is een vergissing.

Tjibbe Bosman

De accountant wordt vertrouwd door het maatschappelijk verkeer, omdat de accountant bijzonder competent is op het gebied van verslaggeving, interne beheersing, controle en aanverwante onderwerpen. Accountants hebben één van de zwaarste beroepsopleidingen van het land voltooid, zijn onderworpen aan zware ethische eisen en aan een streng tuchtrecht. De accountant is als een financiële huisarts van een organisatie. De accountant heeft kennis over een breed aantal onderwerpen en toegang tot een brede groep specialisten waar nodig.

De recente uitspraken en voorstellen van de kwartiermakers over de accountantsopleiding maken mij ernstig bezorgd of toekomstige accountants nog aan dit beroepsbeeld zullen voldoen. In een paneldiscussie op het [congres](#) van de Foundation for Auditing Research stelde kwartiermaker Chris Fonteijn dat het wenselijk is dat de opleiding tot accountant meer gedragsgericht en minder technisch wordt. In de vierde voortgangsrapportage van de kwartiermakers wordt zelfs gesproken over "*...op korte termijn een grondig herontwerp te maken van de opleiding*".

De Nederlandse opleiding is vergeleken met andere (accountants)opleidingen al heel erg gefocust op (ethische) dilemma's, gedrag en mondelinge examens waarin de beroepsopvattingen van de kandidaat kritisch worden getoetst. Het onderwijzen en examineren van ethische onderwerpen is nuttig en draagt bij aan betere ethische beslissingen ([Kowaleski et al. 2020](#)). Daarnaast weten we uit FAR-onderzoek van Jere Francis en Lena Pieper dat consciëntieuze en '*disagreeable*' accountants beter presteren ([Pieper and Francis 2022](#)). Professionals met deze persoonlijkheidskenmerken nemen ook betere ethische beslissingen ([Parks-Leduc et al. 2021](#)). Promovenda Sanne Janssen vond in haar proefschrift met FAR-data dat accountants met veel '*professional moral courage*' beter presteren ([Janssen 2020](#)). Dit zijn elementen die grotendeels al in de eindtermen van de opleiding zijn geborgd en persoonlijkheidskenmerken die relatief eenvoudig en betrouwbaar zijn te meten.

Echter, een nog grotere focus op gedragsgerichte onderwerpen ten koste van technische competentie in de opleiding zie ik als vergissing. De maatschappij heeft niets aan (beginnende) accountants die geen journalposten kunnen maken en een consolidatie niet begrijpen, maar wel een hele middag over een ethisch dilemma, diversiteit of filosofie kunnen praten. Als een accountant niet in staat is om de (technische) issues te herkennen, dan brengt de focus op cultuur en gedrag, sociologie en dergelijke niets.

Neem het herkennen van een (impliciet) derivaat en de vraag of en hoe deze moet worden verantwoord. Om zulke issues te herkennen is een zware technische competentie noodzakelijk. Tijd in de opleiding van deze technische competenties weghalen zal het toekomstige accountantsberoep niet beter maken. Als we kijken naar recente *audit failures* en de onderzoeksrapporten daaromtrent, dan lijkt er juist sprake te zijn van '*performance issues*', een gebrek aan competentie dus. Als de Wirecard audit volgens de Duitse controlestandaarden was uitgevoerd, dan was de verslaggevingsfraude bij Wirecard waarschijnlijk al in 2014 aan het licht gekomen ([Rödl & Partner 2021](#)). Als de Vestia accountant wist hoe rentederivaten zijn te verantwoorden en te waarderen, was het derivatendrama bij Vestia waarschijnlijk eerder naar buiten gekomen.

Dit neemt niet weg dat het toevoegen van (sociaal) psychologen, ethici en filosofen op firmaniveau ongetwijfeld waarde heeft. Het is echter een vergissing om de schaarse tijd in de accountantsopleiding van de technische kernonderwerpen af te halen. Waarom zou elk lid van een audit team accountant moeten zijn en elke accountant gedragsdeskundige?

Deel dit artikel

Tjibbe Bosman is registeraccountant en Wirtschaftsprüfer en verbonden aan de Foundation for Auditing Research (FAR) en Universiteit van Amsterdam. Hij schrijft op persoonlijke titel.

GERELATEERD

DISCUSSIE | Opinie | 19 juli 2022

Infinite Games

Een echt gezonde werkomgeving, loyaliteit aan het bedrijf en een hecht team zijn alleen mogelijk bij een bedrijf waarin men 'oneindig' denkt. →

Marjan
Heemskerk

DISCUSSIE | Column | 04 mei 2022

Durven we te falen?

Het maken van fouten is niet erg, het gaat erom hoe je daarmee omgaat. Een cultuur waarin je open en eerlijk kunt zijn, helpt enorm, aldus Marjan Heemskerk. →

NIEUWS | 01 maart 2022

NBA publiceert aanbevelingen voor bestuurders en toezichthouders voor preventie en detectie van fraude

De Werkgroep Fraude van de NBA publiceert twee brochures met aanbevelingen voor bestuurders en toezichthouders van organisaties voor de preventie en detectie van... →

NIEUWS | 04 maart 2020

AFM en Universiteit Utrecht starten leerstoel 'Psychologie van Toezicht'

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de Universiteit Utrecht introduceren samen de leerstoel 'Psychologie van Toezicht'. →
